

79
F. 12
F. 12
PREFATIUM
EVANGELICORUM
DISPENSANDI IVRE
IN CAYSANIS NEGOTIIS

IN SIGILLI MEDICIANA
UNIVERSITATE
PRÆSIDIO
MAGISTRI HENNING BOEHMERS
IUSTI HENNING BOEHMERS IURIS
CONSULTI

IOHANNES CHRISTIANUS

1779
1779
1779

6. 1722 10
56.

Q. D. B. V.

DISSERTATIO MEDICA,
DE

FEBRE MILIARI

QVAE

Der Sriesel,

DICITUR;

QVAM

DEO PROPITIO

IN ACADEMIA FRIDERICIANA,

EX CONSENSU GRATIOSAE FACULTATIS MEDICAE,

PRAESIDE

DN. JOHANNE CHRISTOPHORO
DEUTSCHBEIN,

MEDICINAE DOCT. ET PRACTICO,

PATRONO AC HOSPITE SUO AETERNUM COLENDO,

PLACIDO PHILIATORUM

EXAMINI SUBMITTIT,

GUSTAVUS BERNHARDUS VOLLAND,

GREUSSENA THUR.

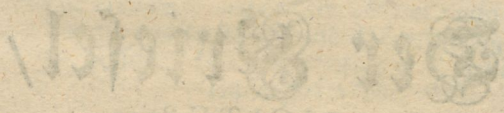
AD DIEM SEPT. A. O. R. MDCCXXII.

HALÆ MAGDEBURGICÆ,

Typis JOANNIS CHRISTIANI HENDELII, Acad. Typogr.

DISSERTATIO MEDICA
DE
FEBRE MILIARI

IN ACADEMIA FRIDERICIANA
PRAESIDE
JOHANNI CHRISTOPHORO
DEUTSCHBEIN

MEDICINAE DOCT. ET PRACTICO
GUSTAVO BRUNNENIUS VOLLAND

PROOEMIUM.

Atendum sane, Principes
superiorum Seculorum Medi-
cos summa semper in procuran-
do Posteritatis commodo, sedu-
lo eò insudasse, ut Casu obser-
vatos quotidiano corporis hu-
mani Affectus, non sibi serva-

rent, sed literis publicis humano generi traderent. Ita,
ut manu quasi ductionè, ipsorum genera morborum
cognosci, (& quantum per Deum, & artem licet,
curari possent,) sed oprabile esset! ut omnia medi-
cina præstare possent. Uti vero morborum incurabi-
lium curam Medicus non suscipiat, Ita suadente Hipp.
L. de arte num. 4. Medicina est morbos ab aegris in-
totum tollere, & morborum vehementes impetus
obtundere, & eorum qui à morbis victi sunt cura-
tionem non aggredi, quum id in confesso sit, quod
medicina tales sanare non possit. Confirmat Celsus
Lib. 5. c. 26. Est prudentis hominis primum eum qui

A 2

ser-

servari non potest, non attingere, ac eo magis abstinere, nec subire speciem ejus ut occisi quem fors ipsius peremit. Morbi autem in triplici sunt classe, leves, quos natura sanat, Galen. i. de Loco i. c. i. Mediocres qui à Medico tractandi, ne in lethales abeant; Hi vel acuti, qui brevi interimunt; Quia acutie vel malignitate naturam superant. Quando autem morbus prævalet nullus remedio locus. Vel Chronici qui si diu perseverent, ferè desperati sunt & suapte natura immedicabiles. Et notatu dignæ sunt dissertationes Consultissimi Decani D. D. Alberti, quæ agunt de abstinencia à medicis & medicamentis, & medicorum ab ægrotis &c. Nam Medicus talibus corruptis & intricatis morbis suis promissionibus aliaque minus fundata spe: nec non speciosis interdum medicamentis, arcanis, tincturis, essentiis, panaceis, balsamis, parum nonnunquam utilitatis affert: Quæso quis peritorum Artificum in se susciperet curationem morborum incurabilium, V. g. hæreditariorum, ut nativa cæcitas, surditas, gibbositas, amentia, lepra, lithiasis, articularum dolores, defectus membrorum, morbi divini, hæctica senectutis, marasmus torridus, consummatus Ascites, arthritus nodosa, phthisis, ulceratus cancer, convulsio ex inanitione, sphacelus sunt. Ab his Medicus famæ & artis gloriæ si consulat, merito abstinebit, alias ignominiam pro gloria reportabit. Et varias obrectationes quæ foro in medico quotidie occurrunt pro præmio accipiet. Vid. Zacut. Intr. ad Pr. c. 16. idem, Rod. à Castr. Med. Pol. L. 13. c. 18. Sed hæc hæctenus. Non fert nostra intentio,

tentio, latius hic evagari, unde potius vela nostra
 contrahimus, & convertimus nos ad Tractationem
 FEBRIS MILIARIS quam brevissimis perlustra-
 re conabimur: Veritatem in quantum intellectus no-
 ster permittit sectemur. Et vulgo abstinebimus, ne
 præsens labor videatur operam & oleum perdidisse:
 Probe scimus effatum Ciceronis quod veritas sit mo-
 lesta: siquidem ex ea nascitur odium; hujus salus de-
 speranda est, cujus aures clausæ, veritati sunt, ut ab
 amico verum audire nequeat, hi homines sunt, ut
 vulgus qui ex veritate pauca, ex opinione multa æ-
 stimat: Ceterum rogamus DEUM T. O. M. ut huic
 nostro cæpto clementissimè benedicere velit, ut in-
 de præter veritatem, etiam utilitas aliqua ad artis no-
 stræ commodum, redundet.

§. I.

DE febre miliari acturus brevitatis causa, quid
 febris sit, & quod sub miliari exanthemate,
 modernorum purpura, Franc. pourpre, Ger-
 manis bene vel male, & ex qualicumque de-
 mum coloris asperitatisque similitudine, de
 Griesel, dicta intelligatur, tanquam satis cog-
 nita, præsuppono; neque ea in univèrsum omnia excutiam,
 quæ de ejus antiquitate, vel nova origine; de cognatione
 cum papulis, ecchymatibus herpete miliari, pustulisque e-
 rysipelaceis; & de ætiologia in univèrsum disputari possunt,
 cum satis hodie constet, quale sit illud exanthema, quod
 sub nomine purpuræ venit. Sed ea potissimum persequar;
 quæ propius ad hujus causalem differentiam & febris con-
 jun-

junctæ indolem ac utriusque tractionem therapeuticam pertinere videbuntur.

§. II.

Quare præmonendum esse duco, de febre quidem in genere, quod sub hoc nomine non solum perfectæ, febres typicæ, sed etiam imperfectæ, febriles commotiones potius, quam febres, venire soleant. Et in specie, quod febris nostræ miliaris genuina ad imperfectas has febriles commotiones pertineat, quamvis etiam aliæ febres typicæ, per accidens, vel pure symptomaticæ, vel quoque salutariter, miliares fieri seu purpuram excludere possint. De hac vero & exanthemate miliari præmoneo, quod alia quasi sanorum sit, alia morbida, & genuina, alia vero symptomatica.

§. III.

Sanis etiam, cholericis, & de horum temperamentis participantibus, aliquam saltem bilis Veterum copiam, ceteroquin sanis, sub æstuoso humorum orgasmo simplici, sine febre & febrili commotione, purpuram evenire, certum est; Aliis quidem & paucis quibusdam ordinariæ, mensibus æstivis fere quotannis: Aliis vero, iisque etiam pluribus, extraordinariæ, & tunc demum, quando ipsorum humores a *δρόσος* & *βίαιος* simul & semel, orgasmo æstuoso exagitantur. Frequens prioribus annis, & plurimis sanis molesta talis fuit purpura, cum post dies caniculares, satis frigide transactos, subito, tempestas fervidissima exoriretur.

§. IV.

Parum ab hac abest, nec nisi aliqua materialis causæ, & status præsentis, differentia, distat mitior illa, certis familiis velut hæreditaria, vel locis quibusdam, fere endemica, aut sane frequentissima, puerperarum purpura nata, & hinc propagata, quantum iusta suspitione licet affecti, ex familiari, aut populari, consuetudine illarum, circa

circa regimen & medicationem, nimis calida, qua in tanto aestuosiore orgasmo adducuntur quanto magis humores accumulati & spissiusculi, per labores partus valde anxios praegressos, ad eam concipiendam sunt dispositi. Si quae alia adhuc causa desideretur, mallem potius, aquarum, & aeris, ex situ urbium, inquinamenta inculcare, quam haereditatem ex consanguinitate transmarinam allegare.

§. V.

Cum vero neque valetudo puerperarum paulisper labefactata, neque uteri conditio, cujus ratione quidam illas vulneratis aequiparare solent, nec etiam orgasmus humorum aestuosus ille, sub quo exanthema miliare excluditur, ad statum p. n. pertineant, cum non omnes puerperae aegrotent, nec omnes purpuratae febriliter aegrotent; ideo nec hanc quam modo diximus, illarum purpuram morbosam esse, facile concluditur. De periculosa autem & maligna purpura, cum febre puerperarum putrida, aut acuta, aliter sentio, & dicam inferius.

§. VI.

Morbidam & praeternaturalem purpuram voco, quae cum febre nostra miliari hinc dicta conjuncta, aut cum aliis febribus complicata est, eamque duplicem facio, aliam legitimam, simplicem & genuinam quae à simplici propriae sua causa dependet; aliam vero spuriam complicatam, & symptomaticam, quae non à suis sed aliorum morborum febriumque causis materialibus, in similitudinem propriae illius causae alteratis, aut corruptis indirecte & consecutive inducitur. Symptomaticam cum hanc dico-loquor cum Veteribus, abstrahendo à famoso illo significato, quo symptomaticae morbis supervenire dicuntur, ea solum, quibus morbus & aeger nihil sublevatur.

§. VII.

Legitima purpura illa est, quæ febrem nostram mi-
liarem infra §. 22. descriptam, constituit, & ratione frequen-
tiæ in sporadicam aut epidemicam; ratione indolis vero
in benignam aut malignam; gravioribus aut funestis sym-
ptomatibus stipatam dissecitur; Cum ea diversitate, ut
neque omnis sporadica sit benigna, neque omnis epide-
mica, maligna, quam indolis differentiam non solum tem-
porum anni constitutio, sed & ægrorum reliqua valetudo,
ut in sparsim incedente purpura, quidam inde graviter &
maligne satis decumbant; Aliqui etiam in epidemica satis
elementer, & benigne habeantur, & absque gravioribus
symptomatibus, imo & nonnulli, cum *de 90 adia* parum vel
nihil turbata, dimittantur.

§. VIII.

Spuria ante dicta purpura, eas præcipue febres com-
mitatur, aut sequitur, quæ vel vere tales, vel ratione in-
dolis inflammatoriæ, acutæ nempe Veterum sunt, quæ à
Viscerum, latioris ambitus & copiosioris inundationis, seu
multo sanguine perusorum, inflammatione dependent,
& foventur; Itemque exanthematicas reliquas petechialem
& variolaceam, & has quidem non solum regimine & me-
dicatione impetuosis impulsas; Sed etiam cum inflam-
matione interna, petechiis & variolis interna occupantibus,
conjunctas. Videas enim externas quoque inflammatio-
nes subinde colore, & miliari exanthemate, purpurascere
quasi.

§. IX.

Cum ceteris exanthematibus simul, & una, conjun-
cta purpura periculosa semper est, & periculosissima, quæ lo-
co petechiarum, eximia febris malignitate se latere signifi-
cantium, tandem prorumpit; pessima vero; & ut plurimum
funesta, in acutis febribus & viscerum profundioribus gan-

gangrænosisque inflammationibus, ultimo conatu protrusa. Uti contra salutare est, si petechias apparentes nihil vero ægrum sublevantes, sequatur purpura: Bonum etiam, si levior vel mitigata interna inflammatio, per felicem metastasin, desinat in purpuram; & optimum, si quando inflammatio interna, in primo sui initio tempestive discussa, similiter foras procedat, cum succedente etiam aliquando purpura.

§. X.

Digna hæc sunt, quæ diligenter attendantur, cum sinistre intellecta fallere possint, fefellerintque medicam diagnosin, prognosin, atque therapiam, adeo, ut viso v. g. in acutis valde febribus, miliari exanthemate, purpuram delituisse, & critice jam evenisse credentis, meliora sperent, atque dein hujus potissimum expulsionis intenti, fontem mali negligant, & ad aliena omnia delabantur medici, aut saltim, cum vita ægri consulere non possint, neque justa prognosi famæ suæ prospiciant. Pro quibus evolvendis, firmandoque vero judicio medico, pauca quædam proferram, qualicumque mea, & fide digna probataque aliorum experientia fundata.

§. XI.

De Purpura, cum petechiis una efflorescente, periculo loquitur Illustris Stahlius in Probl. Pract. pro Feb. Pathol. de exanthematicis §. 35. De eadem Consult. D. D. Alberti Disputatione de purpura cum febre complicata habitata. De Purpura loco petechiarum latentium, tandem erumpente summo periculo testabuntur bini milites, ex febre maligna petechizante gravissime decumbentes. his, sub justa expectatione petechiarum, die duodecimo, tam copiosa purpura alba, imo albissima eveniebat, ut ternis pustulis vicinis quartam interponere non licuerit, summo cum vitæ periculo; Quod alter ægerrime superavit. Alter ve-

B

ro

ro sibi lethale expertus est. Facta hujus sectione, intestina, hinc inde spithamam longis inflammationibus occupata, binis etiam in locis semicorrupta, livida, mollia & tabida visa sunt. Qualia etiam in multis aliis, ex febre petchiali maligna tunc in castris epidemica demortuis per sectionem apparuisse, ex *αυτῶν* relatione comperi.

§. XII.

Exemplum purpuræ peripneumoniæ fatali supervenientis, præbuit, non adeo pridem, Vir Generosissimus, habitus corporis athletici & succi pleni, gravissima peripneumonia prehensus, cui in statu morbi, denso agmine, purpura in pectore toto, summisque brachiis, copiosissime tamen in latere pectoris dextro, erupit. Expectabatur uberior ejus proventus etiam in reliquo corpore, per molimina quoque diaphoretica; sed, ægro paulo post quasi suffocato: Frustra aperto cadavere, uterque pulmonum lobus inflammatus apparuit, dexter tam valde, tamque profunde, ut totus sanguine obscuro, suffusus quasi videretur, & vere gangræna corruptus.

§. XIII.

Aliam historiam nobis ex sua observatione communicavit prælaudatus Consultiss. Decan. D. D. Alberti. De Viro Peripneumonia correpto eademque optime superata, subito in purpuram miliarem delapso, sub qua laxius & negligentius æstimata una cum impatienti regimine & frigidorum potuum ingestione tandem demortuo.

§. XIV.

Quod tamen etiam salutariter purpuræ eveniat in petchiali febre, experientissime notavit illust. Stahlius loco citato numero 33. verbis, si apparitionem & durationem,

nem, Petechiarum, nullum omnino levamen sequatur, at nulla tamen sensibilis deterioratio comitetur, Purpuram albam successuram expectandam esse; Et nro. 36., Purpura alba post Petechias; si aliquatenus copiosè erumpit, omnia tranquilliora & sensim euphoriam sensibilem, consequi Inflammatione scilicet interaneorum, per petechiarum maturam exclusionem, bona ex parte, præoccupata, & leviori tamen subsecuta feliciter discussa, atque salutari metastasi ad cutem deposita, subsequente hinc purpura.

§. XV.

Pari felicitate contingit subinde in aliis febris acutis, ut interne inflammatione extrorsum versa, formataque in cute erysipelate cum purpura, periculo eximatur æger. Laborabat nuper admodum puer sexennis pleuritide peripneumatode, cum febre acuta; Quarto die accedebat expectoratio pauca & remorata, continuabat febris in eodem tenore usque ad septimum, quo finito erumpebat purpura in pectore copiosa, cum euphoria sensibili febrisque cessatione. Fœmina XL. annorum, phlegmatico sanguinea jurgiis provocata, tandem in eam effulius erumpit post prandium; patitur hinc omnia febris *ναυσώδεις* symptomata stomachicis ab initio parumper mitigata, protrahita tamen usque in tertiam septimanam, in qua sponte sua sumit purgans, à quo omnia fiunt deteriora, cum summa anxietate, & debilitate insecuta, allatis roborantibus cum stomachicis temperatis, simul discutientibus, erumpit purpura, cum erysipelate de inflammatione in pectore; mox redit vitæ spes, appetitus, alacritas, robur, & sanitas opinione citius Vide quoque Florestii Observ. 22. L. V. de febre horrida cum erysipelate & herpete miliari (purpura) tandem protrusa.

§. XVI.

Optandum esset, ut, quod rarissime contingit, at-
tamen eveniret, internaque inflammatio, cujuscunque vi-
sceris, dum radices agere tentat, in ortu suo, elocari, & ex-
pelli posset in cutem, posse hoc fieri, si mature cognosca-
tur & suscipiatur, probabit foemina, ex annua menstrui ob-
structione valetudinaria; hæc sub vesperam vehementi ira
excanduit, & superingesta intrita panis ex cerevisia cum sa-
charo post mediam noctem tam anxia, & sub algoribus in-
terpolatis, valde æstuosa cardialgia fuit correpta, ut intoxi-
catam se crederet. Vocatus mane Medicus inflammationem
Ventriculi cum febre causo in fieri cognoscens, aptum
præbet remedium temperans & discutiens, tam oportu-
ne, ut ista inflammatione, cum mox insequente purpura, in
pectus externum transposita, inter meditationes mortis su-
bito convalesceret ægra.

§. XVII.

Quæ putridis puerperarum febribus acutis supervenit
purpura, gravior altera, alba, & summe periculosa, vul-
gi quoque judicio, ut plurimum funesta, quod etiam in-
flammationem uteri, vel intestinorum quoque, pro causa
fundamentali habeat, probabile, &, pro re nata, certum
est ex hujus inflammationis majori frequentia, quam vulgo
creditur; Ex signis ejus talem febrem frequenter comitan-
tibus; Ex conditione uteri pro ea concilianda faciliore; I-
temque ex origine febris frequenti à lochiis retentis, & ex
hujus acuta indole summoque periculo.

§. XVIII.

Et hæc quidem hæctenus de purpura in dictis febribus,
sponte natura, citra vehementiorem humorum arti-
ficialiæ impulsu, ex generaliter bona, quandoque etiam
specialiter salutari, eccrisi, proveniente qualem in dictis
aliisque febribus putridis, pure quoque sympto-
maticæ, per nimis ætuosum humorum impulsu abs-
que

que inflammatione intrus genita, provocari etiam posse, nul-
lus dubito.

§. XIX.

Ceterum distingui purpuram in rubram & albam,
notum est. Illa majorem habet cutis rubedinem, cum as-
peritate in minimas pustulas partim transeunte; Quæ pu-
stulæ, tum magnitudine, tum aliquali flavedine saniei se-
mina milii propius referunt. Alba vero vix notabilem
cutis, paululum inflatæ, rubedinem ostendit, imo quan-
doque nullam cum flavedine pustularum, longe minori &
fugitiva quasi, aut pellucida plane, limpida & aquosa earum
materia; Quales in cute semper albissima fuerunt in dictis
§. n. militibus. Rara tam alba est purpura, & albæ nomen
præ altera illa pustulari minus rubra minusque flavescente
mereretur. Cum tamen hoc non minus, licet rarius oc-
currat in praxi, quam vere rubra, cum insigni cutis & pun-
ctularum copiosarum cutis asperitatem notabilem inferen-
tium, rubedine, pustularum vero saniosarum intercurrenti-
um raritate. Non inconcinne purpura trifariam distin-
gueretur, in rubram nempe, modo dictam; in subflave-
scentem, cum minore & velut erysipelatode cutis rubedi-
ne, pustularumque copia & flavedine, atque in albam, cum
cutis albedine, vix stigmatibus minimis quibusdam, pustu-
larum initiis rubris, distincta, & cum harum pelluciditate
limpida.

§. XX.

Durat tuberculorum & pustularum elevatio per
paucos dies, factaque earum exsiccatione vel perruptione
cutis in junioribus ac tenerioribus subjectis excoriatur le-
viter; In adultis vero & robustioribus furfuracea desqua-
matio succedit. nihilominus, ubi aliæ post alias succre-
scent, uti in sanis, quibus purpura quotannis ordinarie fe-
re est, & in valetudinariis duos tresque menses perdurasse
visa

vifa sepe est purpura. Hac de exanthemate miliari; Unde de febre conjuncta facilius erit judicium.

§. XXI.

Sicuti autem sanorum purpura, absque omni commotione febrili sub dictis §. V. circumstantiis provenit; Ita febris miliaris, vel potius febrilis commotio sub qua purpura legitima, tam sporadica, quam epidemica, ordinarie excluditur; tam mitis quandoque est, ut, non secus ac interdum in variolis, vix sensibilem alterationem asserat, neque impediatur orthostadium; In aliis vero vehementior est, & decumbendi necessitatem asfert; Videlicet prout reliqua valetudinis, plethoræ, cacochymia, cruditarum in primis viis, aliarumque causarum morbidarum condiciones eam variant & exasperant.

§. XXII.

In se, & sibi relicta febris miliaris legitima benigna semper est, & imperfecta, sive potius febrilis commotio, quæ quamvis typum continuæ præ se ferat, non tamen eum per stas exacerbationes & remissiones exhibet; Nec tempora morborum, in coctione & eccrissi materia, observat; Neque certum hic decursus periodum obtinet; unde nec semper cum horripilatione (sub congestione humorum preparatorio secretoria) sensibili invadit, & multis, etiam in epidemica purpura, primum mali initium efflorescentia miliaris est; Paucis procrastinatur, rarissime in tertium vel quartum diem differtur. Quæ vero purpuram tardius excludit, & typum periodumque acutæ exprimit, ea legitima non est, sed alia vel maligna & catarrhalis, (in quas etiam latentibus harum causis miliari febricula in actum deductis, transformari potest) vel acuta inflammatoria; Quibus interdum purpura, vel per subsidiariam crisin, vel metastaticam eccrissin, utramque salutarem, in genere; Vel pure symptomatice, supervenit, eeu dictum est antea.

§. XXIII.

Hæc febribus remotis, febris nostra miliaris legitima nihil est aliud, quam febrilis commotio juxta conditionem subjectorum, materiæ copiam & aliarum causarum concursum, cum vel sine horripilatione, per pulsum plus minus celerem & frequentem, pro materiæ erysipelatodes, inque pustulas abeuntis excretionem, a natura suscepta, & adeo usque uberiorem illarum exclusionem, continuata; potest tamen etiam transire in febres perfectas, maxime sub constitutione epidemica, & in puerperis, atque ita maligna fieri, per aliarum causarum concursum, vel etiam per errores in diætâ, regimine & medicatione commissos.

§. XXIV.

Miliatæm hanc dicere placuit potius, quam purpuratam, quia vox hæc ambigua, & Veteribus petechialem significat; Deinde, ne hæc, & Sydenhamii scarlatinam, erysipelacæque febris initia, operosius distinguere necessum foret; Denique quia sub febris miliaris nomine, ea facile intelligatur hodie, quæ exanthemata miliaria conjuncta habet. Qualia, licet etiam sint quæ herpetem miliarem constituunt; hæc tamen sine omni febre efflorescunt, atque herpes miliaris veterum, sub febre proveniens, pro nostrate purpura habenda est, quæ avorum memoria sub illius nomine quoque latuit.

§. XXV.

Materialæm, exanthematum febrisque miliaris causam sagacioribus indagandam relinquo, ex vitalis humorum fermentationis, resolutorio-combinatoricæ, legibus evolendam, & Zymotechnizis principiis illustrandam. Mea quidem sententia hæc non alia est, quam bilis Veterum humoralis, magis attenuata, quæ, quousque humoribus reliquis interfuit, non male sub sanguinis femirefoluti notione concipitur, & quæ, excussis ulterius particulis subtilioribus quasi spirituosiss & halituosis, oleosa magis, in bilem excrementitiam

ticiam sequestratur. Ast si quando bilis ista sub concitata spumescens fervidique sanguinis circulatione, mensibus æstivis, maxime post tempestatem frigidiusculam subito solis æstu fervidis, copiosius generatur, quam ut sufficienter per hepar sequestrari possit, hinc & attenuatur magis; Tunc vel sub orgasmo humorum simplici in cutem impingitur, vel, ne interna oriantur incendia. (cum sit indolis erysipelatodes.) sub commotione febrili, hujusque prima horripilatione, si præcidat, ex internis visceribus eluitur sub æstu vero continuante ad cutem deponitur magis magisque & ibi hærens, efficacia inflammatoria, tuberculosam rubram morbillosam quasi suppuratoria vero accedente sanioso pustulosam veluti variolaceam, purpuram constituit.

§. XXVI.

Non adeo dissimilis, licet perniciofa magis biliosa collesio evenit quoque subinde in aliis febribus putridis malignis & ecthymaticis, atque in acutis inflammatoriis tribus potissimum modis primo, si humores in fermentatione, plus minus, putredinosa constituti, vehementius impellantur. Secundo quando isti diurnitate febris putridæ lenioris liberalius in colliquamentum, semiresoluti sanguinis æmulum, & magna biliosum fatiscunt vel etiam &, tertio, quando sanguis in viscerum inflammatione subsistens & circumcirca stagnans non tam ad fluxilitatem resumendam, quam admixtionis quandam resolutionem dissolvitur, & in similitudinem bilis humoralis attenuatæ corrumpitur, hinc vero discussus, ad cutem transponitur, & postea omni varia exanthemata miliaria provocantur. Cum hac tamen semiresoluti sanguinis biliosa humoralis, erysipelatode, materia, non adeo convenit illa, quæ cum omnigena cutis albedine, & pustularum aquositate pellucida, albissimam constituit purpuram; Sed hanc potius lymphæ cum bile ista valde attenuata, sub humorum putredine ichorefcenti deberi videtur.

tur. Verum hæc sunt altioris indaginis, aliisque clarius enodanda.

§. XXVII.

Progredior ego ad Tractationem febris miliaris, Therapeuticam, quam brevibus expediam, cum genuina tam operofam non requirat; Symptomaticam vero si digne velimus pertractare, variarum februm therapias, huc transcribere necessum foret; Et quid de illa judicandum agendumque sit, ex dictis dicendisque facile appareat. Quare nec de quasi sanorum purpura plura asseram, præter monitum quod talis omnino detur. Quæ etiam multa medicatione non indiget, si convenienti regimine & diæta toleratur. Si quid tamen remediorum urgeant tales purpurari, temperantia, refrigerantia, nitrosa, parum acidulata pro sanguineis diuretica & laxantia, utraque leniora, conveniunt. Sicuti præservative iis, quibus purpura consuetata est, conducere poterit tempestiva V. S. cum subjuncto v. g. vino medicato, ex sanguinem depurantibus, seu blande resolventibus, hepaticis, diureticis laxantibus & purgantibus, non tamen vehementissimis, & interposito abstergente remedio, sale epson. Tartaro vitriolato bene preparato, nitro, pulv. absorbente Stahlian. pulv. hepatic. Dresdenf. aut bezoard. nostræ compositionis.

§. XXVIII.

Et licet puerperæ quædam, pro præsentis statu sanæ omnino, ex consueto regimine calidiore, aut dispositione familiari, purpuram incurrant, cum tamen ad varias alterationes subeundas sensibiles admodum facilesque sint, habeantque humores quadantenus vitiatos, & pleræque sub lactis proventum febrile quid pati soleant, cautius omnino habendæ sunt, & prospiciendum ipsis de conveniente regimine, atque leni medicatione, ne purpura retrocedat, neve augeatur nimio æstu, aut per lochia retenta, alvumque diutius obstipatam; Ne tunc per dolores post partum, &

C

orga-

orgasnum humorum, febricula accedat, & ne, occasione lactea, putrida febris eveniat. Plerisque hisce nominibus commendatissime sunt Pilulæ Stahlianæ, auro contra carius in puerperarum affectibus habendæ, interposito prudenti usu temperantium cum paucis nitro, pro orgasmo moderando, essent: pimpinellæ albæ, & millesoliæ, pro doloribus mitigandis essent: scordii, cardui benedicti: alexipharmac. pro diaphoresi promovenda &c.

§. XXXIX.

In febre miliari, seu purpura legitima cum febrili commotione, respiciendum est partim ad materiam partim ad febrem; Illa sui evacuationem & temperationem indicat. Evacuatio fit per diaphoresin, diuresin, & laxationem, ubique modestam & minus æstuosam. Ista materia biliosa humoralis attenuata derivatur ad cutem; Illa cum urina evacuantur biliosa & febrilia apospasmata subtiliora, huc vero bilis humoralis, adhuc sincera magis, ducitur ad sui sequestrationem per hepatis. Pro fervore igneo contemperando conducunt diluentia, glutinositate quadam moderata, simul inviscantia; porro præcipitantia, seu absorbentia in moderato acido prius soluto, & denique salia media enixa cum nitro. Quantum ad febrem, cum hæc sibi relicta, solummodo in commotione febrili subsistat, nec maligna sit, non adeo sollet excedere, nec tam gravibus symptomatibus stipari, ut sui moderationem, aut alias reflexiones postulet, nisi per concursum plethoræ, vitiis in primis viis, & cacochymie variæ, depravetur; aut, sub constitutione potissimum epidemica, in malignam vel catarrhalem transformetur.

§. XXX.

Commendamus autem pro hisce indicationibus remedia temperata, & talia, quæ pluribus illis satisfaciunt, Diaphoretica nempe fixiora, Corn. Cerv. Ust. illud & unicornu fossil. C. C. philosoph. præparatum, antimon. diaphoret. bezor.

bezoart. mineral. flor. sulphuris lap. bezoar orient. & occi-
dent. interposita quandoque mixtur: simpl: & essent: scordii,
alexipharmac. Si impulsu quodam opus est. Diuretica
inprimis salina medii generis & nitrosa. Laxantia, (præter
clysmatica) leniora, rhabarbarina, cassiam, mann: pilul:
Stahlianas, Becher: genuinas, si haberi possunt, polychre-
stas, extracta fumar. centaurei minoris & pro stimulo; pan-
chymagog. Croll. Diluentia, non spirituosa nec tamen sim-
pliciter aquosa, nisi interposita, sed quadantenus simul in-
viscantia decocta avenacea, cum scorzonera, cornu cervi.
rasur. ficibus &c. Præcipitantia teneriora ostracodermata
in acido soluta, lap. cancr. citrat. tartarifat: solutionem
eorum cum succo citri aquis diapnoicis, & syrupo aliquo, pro
gratia saporis. Pro æstu & orgasmo nimio temperando re-
frigerantia salina medii generis, ut arcan. duplicat. Nitro-
tabulat. antimoniat. cum præcipitantibus illis & absorbentibus
quandoque etiam in magis sanguineis acidulata, jula-
piis & potionibus intermixta. Tincturam flor. 4. cordial.
papav. rhœad. aquilegiæ, Elixir. Vitriol. Mynsicht. clyff. an-
timon. spir. sulphuris per campanam.

§. XXXI.

Quod si febris miliaris per dictas modo causas deprave-
retur, vel transformetur, quæritur, primum, num V. S. vomito-
ria & purgantia præmittenda aut interpolanda sint? Res-
pondeo paucis: Si purpura incidat in corpus exquisite
plethoricum, cum summo & continente æstu, inflatione
faciei, rubore hujus intenso & oculorum aliquo, dolore
capitis pulsatili, hæmorrhagiis narium emicantibus; Lice-
bit etiam V. S. in primis diebus administrare, subjuncto
tamen tanto sollicitius regimine, & medicatione leni dia-
phoreticis. Er si insignis cardialgia copiam vitiorum in
primis viis acriter fermentantium, indicet, nihil impedit,
dare passulata, magnes. alb. Tamarind: rhabarbar. (deco-
ctum

frum hordei. Quod Hippocrates in Tr. de Victu in acutis commendavit. tenue limpidum hordeaceum magis triticum non actu frigidum sed temperatum pro conditione ipsius Temperamenti additis addendis diversè preparari potest. Non largiter sed medice & modice quamvis sapissimè concedatur quo febris successus eo melius facilitetur.) quæ febrilem commotionem fovent potius quam invertunt. Quamvis acrimoniæ huic præcipitandæ & temperandæ absorbentia, cum salibus mediis abstergentibus & nitro purificato satis egregie quoque inserviant.

§. XXXII

Restaret, ut de febre miliari sub constitutione epidemica, in aliam, malignam vel catarrhalem transformata atque de purpura cum exanthematicis inflammatoriisque acutis, & puerperam putridis febribus complicata, therapèvice quoque dicamus. Verum si cuius febris dictæ convenientem medicationem calleamus; si individuales circumstantias decenter attendamus; Si juxta has, illam, cum therapia febris miliaris breviter adumbrata, prudenter conferamus. Difficile non erit, vel ægros apto consilio & auxilio adjuvare; Vel sibi quoque, & famæ suæ, iusto iudicio & prognosi consulere.

§. XXXIII

Quare jam finio, & DEO T. O. M. debitis gratis peractis, lectorem Benevolum, qua par est humanitate rogo, ut, quæ uberiorem declarationem promerebantur, sub proposita brevitate, æqui bonique & ipse consulere velit. Quæ vero adhuc restant, in aliud Tempus si DEO ita visum fuerit, servanda erunt.

Errata Typographica.

P. II. §. XV. lin. 17. leg. erysipelatode inflammatione.

P. 12. §. XVIII. lin. 3. leg. impulsum.

NOBI

NOBILISSIMO DOCTISSIMOQUE
SVO DOMINO
RESPONDENTI
GUSTAVO BERNHARDO
VOLLAND,

S. P. D.

P R A E S E S

Qui egregiam laudem in hac florentissima
Mularum officina hucusque TIBI per
praxin medicam comparasti, DOCTISSI-
ME VOLLAND, eruditionis nunc
quodam specimine, quantos in medicinae studiis
feceris progressus, demonstras: Idque, mea qui-
dem sententia, rectissime. Illorum enim morem,
qui ita temporis recte a se collocati rationem, Pa-
tria, Parentibus, studiorumque suorum promo-
toribus, reddere gestiunt, minime reprehenden-
dum existimo. Quae quum ita sint, intelligent
quo-

G 3

quoque ex præfenti induftriæ TUÆ Specimine ;
qui in Patria TUA, Mufarum Fautores & Prote-
ctores funt, quid de TE ſibi polliceri queant.
Nec dubito, quin TE aliquando eodem excipi-
ant Favore, idque Patriæ dignitati tribuendum
putent, ut viros in ſinu gremioque ſuo educatos,
modefiæque ac eruditione præditos, benevolen-
tia, quæ Proceres rerum in primis decet, profe-
quantur. Ego vero Parenti TUO DN. DR. JO.
JON. VOLLAND, MEDIC PRACT. ac
PHYSICO PROVINCIALI SCHWARZBURGI-
CO MERITISSIMO HONORATISSIMOQUE
quem DEUS quam diutiſſime ſeruet, de tali fi-
lio gratulor, TIBIQUE porro exoptatos studio-
rum rerumque medicarum ſucceſſus adprecor,
quo metam feliciter attingere valeas, & inde olim
patria ingens emolumentum accipiat. Vale.

Dab. Halæ Magd. ipſis Kal. Sept.

CIO IO CC XXII.

Cum

Cum paulum diffet virtus celata sepultæ,
Defidiæ, merito gestis ostendere partam
Artis notitiam, rabidos quæ tollere morbos,
Edocet egregie. Rosum TE quippe recordor,
Dentibus invidiæ, semper quæ ferre recusat,
Esse parem socii fortunam; TV tamen alto,
Vultu contemnis quotquot machinatur iniqua,
Turba minas, rectaque via TV A nomina doctus,
Inseruisse soles. Sane laudabile factum!
Gratulor ergo TIBI de re feliciter acta:
Inceptisque TV IS rectis Deus annuat almas,
Talis ut evadas, qualem expectare parentum
Spes potuit, qualem medicorum præparat ordo,
Inclutus, vt cures cito jucundo & quoque tuto.

*Hac Nobilissimo atque Doctissimo DN.
VOLLANDO, sinceri affectus ergo
scribere voluit*

J. S. KNAUBEL,
L. L. C.

Der Wis den die Natur mein Freund, in dich
gelegt,
Des Vaters Bild der Dich so klug erzogen,
Das was du mit der Mutter Milch gesogen,
Der Fleiß der deinen Geist noch immer höher trägt,
Die Wissenschaft die Du erlanget,

Der

Die Klugheit welche man in Deinen Umgang spühet,
Der reinen Ehesucht Trieb die Dich zum Pindus führt,
Und was noch sonst in Dir vor Tugend pranget:
Versprechen, da Du nun auf den Catheder steigest
Und durch Gelehrte und Ruhm belobten Streit
Diß insgesammt in einem Spiegel zeigest,
Daß wenn noch die Erfahrenheit
Sich mit den andern wird verbinden,
So werde man in dieser Gaben-Circk.
Den Esculap von unsern Zeiten finden.

Hierdurch gratulirt zu dem ruhms
würdigen Vorhaben / und emp-
pfielt sich fernerer Gewogenheit
des Herrn Respondentis aufs
richtigster Freund und Diener

Joh. Fr. Kornemann.

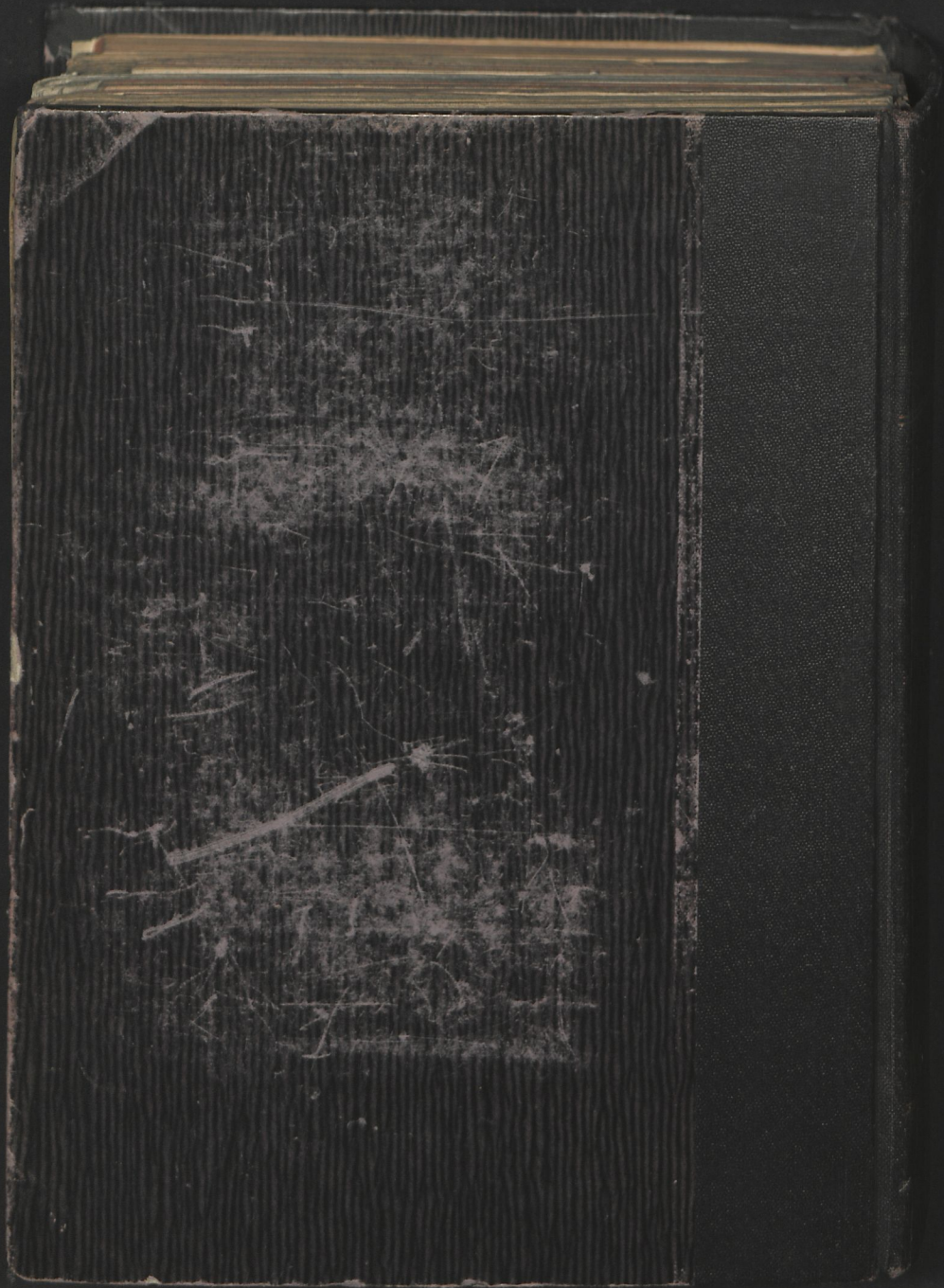

ULB Halle

3

005 611 652

Q. D. B. V. 1722 10
DISSERTATIO MEDICA,
DE
FEBRE MILIARI

QVAE
Der Sriesel,
DICITUR;

QVAM
DEO PROPITIO
IN ACADEMIA FRIDERICIANA,
EX CONSENSU GRATIOSAE FACULTATIS MEDICAE,
PRAESIDE
DN. JOHANNE CHRISTOPHORO
DEUTSCHBEIN,

MEDICINAE DOCT. ET PRACTICO,
PATRONO AC HOSPITE SUO AETERNUM COLENDO,
PLACIDO PHILIATORUM

EXAMINI SUBMITTIT,
GUSTAVUS BERNHARDUS VOLLAND,
GREUSSENA THUR.

AD DIEM SEPT. A. O. R. MDCCXXII.

HALÆ MAGDEBURGICÆ,
Typis JOANNIS CHRISTIANI HENDELII, Acad. Typogr.